

POLLETTBÖSSAN

en sporadisk utgåva från Svenska Pollettföreningen

www.pollett.se

SÄRTRYCK ur Nr 3

Juni 2009

Polletter från JKF – en slutlig identifikation?

En typ av polletter som ofta orsakar frågor pollettsamlare emellan är de i figuren nedan avbildade polletterna med initialerna JKF. De har storlekarna 26, 17, 15, 28, 22, respektive 16 mm för fallande valörer.

I Ingvar Ehnboms bok "Svenska Polletter" anges att dessa härrör från Jönköping och "Kanonfakturiert SJ busspolletter". Andra (muntliga) uppgifter har gjort gällande att det rör sig om kommunikationspolletter från Jönköping. Något annat skriftligt stöd för utgivare eller användningsområde har inte funnits. Mer erfarna samlare har dock länge hävdats att det rör sig om polletter från järnvägen.

Det kan nu göras sannolikt att dessa polletter är tillverkade för Järnvägspersonalens Konsumtionsförening i Malmö. I Sporrongs arkiv finns följande uppgifter som styrker detta:

Den 3 februari 1908 sänder Sporrong brev till A.H. Källström vid Järnvägsmännens Helykterhetsförbund, adress Stat. Järnv. Bostadshus, Malmö. Sporrong lämnar i brevet prisuppgift på 3000 mässingspolletter (valörer 1, 2 samt 3) och 3000 nysilver-polletter (valörer 10, 25 samt 100). Eftersom man samtidigt offererar sex stålstars tyder detta på att de första JKF-polletterna är tillverkade vid denna tidpunkt.

Ovanstående brev är dock inget entydigt bevis för tillhörigheten, annat än att valörerna överensstämmer (dock verkar valören 3 vara ett tryckfel och borde vara 5). Initialerna är fortfarande oförklarade. Vad som stöder identifikationen är dock ett nytt brev daterat en månad senare till Järnvägspersonalens Konsumtionsförening, Malmö. Initialerna stämmer här bättre. Visserligen har adressaten annat namn än det första brevet, men det finns säkert en koppling mellan dessa två organisationer som ännu inte undersökts vidare.

Det avgörande i detta nya brev avseende identifikation är att Sporrong frågar om det bevingade hjulet på beställda polletter ska vara försedd med kunglig krona eller annat emblem.

Kombinationen av a) överensstämmande initialer, b) antal stars/valörer samt c) bevingat hjul på polletten får mig att tro att JKF-polletterna nu definitivt är identifierade. Exakt användningsområde samt om polletterna använts på fler orter än Malmö kräver vidare forskning. Polletterna verkar ha använts under flera år. JKF beställer nämligen i november 1912 ytterligare polletter med valörerna 1 samt 2.

Den moderna formen av konsumtionsföreningar fick sin start i Malmö 1898 genom bildandet av Kooperativa Föreningen Pan. År

1905 bildades sedan Kooperativa föreningen Seger och Sofielunds Arbetares Handelsförening, som gick upp i Seger 1908. Järnvägspersonalens Konsumtionsförening bildades ungefär samtidigt och hade butik för "specerier och diverse" på Slussgatan 7. Föreningen hade fortfarande verksamhet 1914, men år 1920 finns den inte längre upptagen i adresskalendern.

Ulf Carleson & Bernt Thelin